

PROGRAM

Robert Schumann (1810-1856) Strygekvartet nr. 3 i A-dur, opus 41

Andante espressivo – Allegro molto moderato
Assai agitato
Adagio molto
Finale. Allegro molto vivace
Første violin: Philip Setzer

Anton Webern (1883-1945) Seks bagateller for strygekvartet, opus 9

Mässig – Leicht bewegt – Ziemlich fließend
Sehr langsam – Äussert langsam - Fließend
Første violin: Eugene Drucker

Bela Bartok (1881-1945) Strygekvartet nr. 3

Prima parte: Moderato
Seconda parte: Allegro
Ricapitolazione della prima parte: Moderato
Coda: Allegro molto
Første violin: Philip Setzer

PAUSE

L. v. Beethoven (1770-1827) Strygekvartet nr. 13 i B-dur, opus 130

Adagio ma non troppo Allegro
Presto
Andante con moto, ma non troppo
Alla danza tedesca: Allegro assai
Cavatina: Adagio molto espressivo
Finale: Allegro
Første violin: Eugene Drucker

Emerson Kvartetten

Emerson Kvartetten består af: **Eugene Drucker** og **Philip Setzer** violin, **Lawrence Dutton** bratsch og **Paul Watkins** cello. I sin mere end 40-årige karriere har Emerson Kvartetten opnået en legendarisk status som et af verdens førende kammermusikensembler. I 2013 fik ensemblet ny cellist, men de øvrige tre har været med i alle årene. De er blevet tildelt ikke mindre end ni Grammy'er og mange andre priser for deres fremragende indspilninger af strygekvartetter af bl.a. Bartok, Beethoven, Schubert, Mendelssohn og Brahms.

Robert Schumann komponerede næsten udelukkende værker for soloklaver indtil 1839. Derefter fulgte nogle år med kompositioner for udvidede besætninger: 1840 blev liedens år, 1841 blev helliget symfoniske kompositioner og endelig blev 1842 hans såkaldte kammermusik-år, hvor han skrev i alt 6 kammermusikalske værker, heriblandt tre *strygekvartetter opus 41*. Fra denne samling skal vi i aften høre *nr. 3 i A-dur*. Forinden havde Schumann nøje studeret sine forgængere inden for genren: Beethoven, Mozart, Schubert og Mendelssohn. Opus 41 er det eneste trykte værk inden for strygekvartetgenren og blev ved udgivelsen i 1848 dedikeret til Mendelssohn.

Værket består af 4 satser: *1. sats: Andante espressivo*, har en langsom indledning med udtryksfulde lange pauser, der fortsætter i en lys og smidig allegrosats. *2. sats: Assai agitato* er en scherzo af formen ”tema med variationer”. *3. sats: Adagio molto*, er en lyrisk meget udtryksfuld sats med et sangbart tema. *4. sats: Finale: Allegro molto vivace*, er en rondolignende munter sats med et assertivt marchagtigt tema.

Anton Webern studerede musikvidenskab fra 1902-06 ved universitetet i Wien. Desuden modtog han undervisning i komposition af Arnold Schönberg fra 1904. Som komponist startede han som senromantiker, men i årene 1908-13 udviklede han en atonal stil, hvor udtrykket bliver meget koncentreret. Aftenens værk: *Seks bagateller for strygekvartet opus 9* er komponeret i denne periode. I de enkelte satser (bagateller) gav han afkald på både udvikling og gentagelse og som følge heraf, blev satserne meget korte. F.eks. består 1. sats af kun ti takter, 2. sats af otte takter, tredje sats af ni takter etc. Han udtalte i et foredrag (1932) at stykkernes korthed skyldtes, at han havde den fornemmelse, at når alle toner i den kromatiske (tolvtonige) skala var bragt, var stykket færdigt. Han tænkte således i tolvtonerækker længe inden Schönberg beskrev det, vi i dag forstår ved tolvtoneteknikken. *Strygekvartetten opus 9* er i virkeligheden et sammendrag af satser fra to kvartetter komponeret i henh. 1911 og 1913. Han brugte forskellige spilleteknikker: Arco, pizzicato, spiccato m.fl. til at skildre en sjælelig tilstand, hvilket er grunden til, at de enkelte satser kan betragtes som såkaldte psykogrammer. *Seks bagateller for strygekvartet opus 9* er et godt eksempel på den ekspressionistiske frie atonale stil. I senere værker anvendte Webern den af Schönberg opfundne tolvtoneteknik, hvor han sammen med Schönberg og Alban Berg var de ledende skikkelser.

Den ungarske komponist **Bela Bartok** var også udøvende koncertpianist. Desuden var han musiketnolog og sammen med Kodaly pioner indenfor folkemusikforskningen. Han udgjorde sammen med Schönberg og Stravinsky de tre store skikkelser i første halvdel af 1900-tallet. Bartok skrev i alt 6 strygekvartetter komponeret over en periode på 30 år. De opsummerer alle facetter af hans kunst og definerer hvert nyt skridt i hans udvikling. *Bartoks 3. strygekvartet* fra 1927 udgør sammen med d. 4. strygekvartet fra 1928 nogle af hans betydeligste og mest komprimerede værker. De danner overgangen fra Bartoks eksperimenterende periode (1911-1927) til hans klassicistiske periode 1927-1939. De demonstrerer begge påvirkningen fra den centraleuropæiske modernisme, som Bartok kom på tæt hold i 20'erne gennem sin koncertvirksomhed og deltagelse i ISCM (International festival for ny musik). 1920'erne var i det hele taget Bartoks vilde og radikale år. Han brød med traditionen og søgte nye udtryksformer. Den modale harmonik og folkemusikkens elementære rytmik blev udskiftet med ekspressionismens kromatik samt en aggressiv udtryksform.

Han komponerede *den 3. strygekvartet* i løbet af tre uger i september 1927. Den modtog en 1. pris det følgende år i en konkurrence for ny kammermusik i USA. Førsteopførelsen fandt sted i London 1929. *Den 3. strygekvartet* er den mest vidtgående af Bartoks kvartetter i dens udforskning af dissonanser og skurrende strygerklange. Det er et musikalsk udtryk, der nærmer sig tolvtonemusikken og dens komplekse rytmer. Den er også den korteste og mest koncentrerede med en varighed på ca. et kvarter. Temaerne tenderer mod tolvtonighed, dvs de benytter alle den kromatiske skalas 12 toner før nogen tone genkommer. Kvartetten består af een sats.

Beethoven havde en stor produktion af i alt 16 strygekvartetter. Det sidste værk på programmet er *Beethovens B-dur kvartet*, opus 130 komponeret i 1825 kort før hans død. Den er en af de tre såkaldte Galitzin kvartetter bestilt af fyrst Nicolaus Galitzin. Beethoven var ikke til stede ved uropførelsen i 1826, men sad på en nærliggende kro og afventede reaktionerne. Publikum var begejstret for bl.a. *2. sats: Presto*, som måtte gentages, men det brød sig ikke om den afsluttende sats, der var en stort anlagt fuga. Forlaget foreslog derfor, at sidste sats: *Grosse Fuge* skulle tages helt ud af kvartetten, og udgives alene som opus 133. Forlæggeren foreslog endvidere, at Beethoven skulle komponere en ny sidste sats til B-dur kvartetten. Beethoven accepterede forslaget: Sidste sats blev erstattet af en ny sats, en *allegro*, som er fra november 1826 og er det sidste han komponerede, før han døde nogle måneder senere. Kvartetten opus 130 hører til den gruppe af hans kvartetter, som man især tidligere omtalte som "de gale" kvartetter, men som man i dag har større forståelse for. Den oprindelige sidste sats: *Grosse Fuge* bliver i dag både opført og indspillet som sidste sats, men i aften hører vi den såkaldte alternative sidste sats: *Allegro*.

Eva Kullberg.

MUSIKHUSET AARHUS

LILLE SAL Lørdag den 27. januar 2018

Emerson Kvartetten

**aarhus
musikforening**